

Poika, jolla oli sammalta taskussa

Jean Sibelius, Hämeenlinnasta

Jean Sibelius.

Johan Christian Julius Sibelius. Sibbe. Sibba. Ensimmäiset 20 vuotta ihan Janne vain.

Mies, joka parikymppisenä otti itselleen taiteilijanimen merikapteenisetänsä käyntikortista.

Lääkäripoika. Lukutoukka. Viulisti. Kasvien keräilijä. Metsästäjä. Maailmanmatkaaja. Sikarimies.

Mies, joka sävelsi *Finlandian*, *Valse tristen* – ja erinäisiä satoja muita teoksia.

Millainen kuva tulee ensimmäisenä mieleen? Eiköhän se ole tämä: arvokas kaljupää, jolla on otsassa pystyrypyt. Mitä ennen pystyryppyjä tapahtui? Mistä ne kaivertuivat?

Tämän vihkosen anti on pisara siitä, mitä kaikkea Jean Sibelius oli ja mitä hänen syntymänsä 150-vuotisjuhlavuonna 2015 tapahtuu. Tarkoitus on tarjota esimerkkejä siitä, millainen ihminen piili ryöppyävän musiikin takana: oikukas, huumorintajuinen, kohtelias, juhlia rakastava, rauhaa kaipaava.

Ja kaikkein sisimpänä: hämeenlinnalainen lapsi, jolla oli hyvin vilkas mielikuvitus.

J

Jäävuoren huiput

Pysäytä satunnainen vastaantulija missä päin maailmaa tahansa. Mainitse Jean Sibeliuksen nimi. Kysy, mitä hän sävelsi. On mahdollista ja jopa todennäköistä, että vastaus tulee ja että se on oikein.

Finlandia. *Valse triste*. *Karelia*-sarja. Jo nämä riittäisivät yhden miehen elämäntyöksi.

Sibelius oli aikansa supertähti. *Valse tristen* nuotti levisi 1900-luvun alussa kulovalkeana ympäri maailmaa. Se oli aikanaan maailman toiseksi eniten myyty nuotti – heti *White Christmasin* jälkeen. Arvid Järnefeltin *Kuolema*-näytelmään sävelletty kappale syntyi tarinan mukaan deadline kalkkiviivoilla samalla, kun viiden gramman kiniini-annostus sai flunssaisen säveltäjän korvat humisemaan.

Finlandialla puolestaan on Skotlannissa ja Yhdysvalloissa erillinen hengellinen elämänsä *Be Still My Soul* -nimisenä virttenä.

Kuuluisat teokset ovat vain neulankärjenkapea huippu maestron tuotannosta. Teoksia olisi kenen tahansa vaikea luetella lonkalta, sillä niitä on yli 700.

E

Epävarmuus

Maineikas tai ei, Jean Sibelius ei pitkään aikaan lakannut olemasta rahattoman yksinhuoltajan rahaton poika. Päällepäin rahapula ei näkynyt: aikuisena hän kulki tyylikkäänä, vaikka velkaa oli oikealle ja vasemmalle.

Lääkäri-isä kuoli, kun Janne oli kolmevuotias. Äiti jäi kolmen lapsen kanssa yksin. Sukulaiset avustivat, mutta Janne tunsu eron Hämeenlinnan huolettomiin säätyläispoikiin.

Kun hän kosi Aino Järnefeltiä, hänestä tuli suomenkielisen aatelistperheen ruotsinkielinen (ja edelleen köyhä) vävy-poika. Onnekseen säveltäjällä oli sotilaskaupungin kasvatin käytös.

Ammatillinen itsekritiikki roihusi koko uran ajan. Jos jokainen nuotti ei ollut kohdallaan ja merkityksessä, maestro poltti tuotoksensa.

Epävarmuus valitsi kuitenkin aikansa ja paikkansa. Se uinaili, kun säveltäjä vaati taiteelleen oikeanlaisia olosuhteita. Ainolaan ei vedetty vesijohtoa, koska putket olisivat kurluttaneet. Naiset kantoivat veden sisään – ilmeisesti kopistelematta kynnyksiin.

A

Aulangon metsä

Jos alkusyksystä, iltahämyn aikaan kenties, kulkisi hiljaa Aulangon metsässä, puiden keskeltä voisi kuulua aaveviulun ääni. Nuori Sibelius siellä soittaisi kiville ja puunrungoille, varhaiselle yleisölleen.

Kouluvuosinaan Hämeenlinnassa Sibeliuksella oli tapana vaeltaa viulu mukanaan metsään improvisoimaan. Hän seurasi viululla lintujen lentoa, tuulen liikkeitä ja auringon säteitä iholla. Hän nimesi monta kappaletta suoraan kohteen mukaan: *Vesipisaroita, Kuusi, Koivu*.

Puu- ja kukkasarjoissaan hän etsi kasvien ja luonnonilmiöiden sisintä olemusta. Esimerkiksi pianokappaleessa *Idylli* hän maalaa keskikesän ukkosmyrskyn, joka tulee ja menee kuin raivokohtaus.

Iltapäivän kuumuus muuttuu tuulen levottomaksi väreeksi järven pinnalla, otsoninleyhähkiseksi, pisaroiden läiskähtelyksi, ukkoson läheneväksi jyrynäksi ja kaatosateeksi – kunnes ison veden pinta taas tyyntyy, ja aurinko palaa kuin ei olisi poissa ollutkaan.

N

Numeroina

- 92 vuotta elämää, 20 vuotta Hämeenlinnassa, 53 vuotta Ainolassa
- 2 sisarusta, 6 tytärtä
- 7 sinfoniaa, n. 150 pianoteosta, 27 teosta kuorolle ja orkesterille, 15 viulu- ja orkesteriteosta, 4 teosta sooloäänelle ja orkesterille, 6 teosta puhallinyhtyeille, 15 kamarimusiikkiteosta pianon kanssa, 60 orkesteriteosta, 30 konserttiteosta ilman pianoa
- 1 ooppera, 16 näyttämömusiikkiteosta, yli 130 laulua, n. 60 a cappella -kuoroteosta, 26 muuta teosta, n. 150 sovitusta omista ja muiden teoksista
- tuntematon määrä sävellyksiä ullakoilla, varastoissa, unohtuneiden kirjojen välissä, pahvilaatikoissa, poltettuina taivaan tuuliin
- 1 itse suunniteltu kulmahylly, joka yhden tarinan mukaan tarvittiin Aino-vaimon nuoteille ja kirjoille – mutta toinen tulkinta väittää hyllyn syntyneen alustaksi säveltäjän painavalle rintakuvalle
- 17 astetta pakkasta Hämeenlinnassa syntymäpäivänä, perjantaina 8.12.1865

S

Säveltäjänä

Suurin osa teoksista syntyi 1880-luvun alun ja 1920-luvun lopun välissä. Sibelius matkaili tyyllisesti niin kansallisromantiikan kuin Wagner-vaikutteiden tiheiköissä, mutta loi aina omanlaistaan musiikkia. Maallikkojen kielellä ”sibeliaanisuutta” voisi ehkä kuvailla villiksi ja luontovaikutteiseksi.

Aikansa outolintu sävelsi pitkää ja lyhyttä, leikkisää ja syvällistä, sisäisestä palosta ja tilauksesta. Synesteetikolle aistihavainnot muuttuivat musiikiksi: räsymaton raidat, hampun lemu ja keväisen sulaveden litsahdus.

Häntä kuvaavat erityisesti määreet ”perfektionisti” ja ”tarvittaessa nopeasti”. Monet teokset muuttuivat vielä ensiesitysten jälkeen. Sibelius myllersi uusiksi esimerkiksi varhaisen sävelrunonsa *Sadun* vuodelta 1892.

Nero saattoi vaipua sävellystilaan missä vain, muuttua sekapäisen näköiseksi ja ryhtyä huitomaan ja tuhrustamaan nuottipaperille. ”Sävellys on sieluntila, jota ei voi ilmaista muuten kuin sävelin”, maestro kiteytti.

I

Instrumentit

Kerrankin voi iloita luiden murtumisesta. Sibelius särki kyynärpäänsä 12-vuotiaana veneestä loikatessaan, ja periaatteessa tämä teki hänestä säveltäjän.

Musiikki kuului Jannen elämään lapsesta asti, mutta 15-vuotiaana hän hurmaantui siitä. Hurmaaja oli viulu – sama soitin, jota hän kuuli Pehr-setänsä soittelleen kesäöisin Turun-kodissaan. Jäykästä kyynärpäästä ja ramppikuumeesta huolimatta Jannen ”ainoa toive” oli pitkään konserttiviulistin ura.

Vasta viimeisenä vuotenaan Helsingin musiikkiopistossa hän keskittyi säveltämiseen. Hienoa! Aikalaiset olisivat kuulleet hyvää soittoa – mutta meille muille ei luultavasti olisi jäänyt mitään.

Pianosta kaikki alkoi. Janne-lapsonen alkoi saada tunteja viisivuotiaana, koska musiikkiharrastus kuului sivistykseen. Kymmenkesäisenä pimputetut improvisaatiotkaan eivät nostattaneet kulmakarvoja. Poika kokeili, siinä kaikki.

Ja parempi olisi, jos lopettaisi, tuumasi suku. Jannesta toivottiin juristia tai lääkäriä.

B

Bond-elokuvien tunnus

Bond, James Bond. Pystytkö hyrisemään lonkalta Bond-elokuvien tunnusmusiikin? Sen hieman pahaenteisen kohdan, jossa sankarillinen toiminta käynnistyy? Aivan. Ilman Sibeliusta, Jean Sibeliusta se voisi kuulostaa aivan erilaiselta.

Bond-teeman säveltäjä Monty Norman on selvästi 1960-luvun alussa kuunnellut klassista musiikkia korva herkkänä. Nykyään populaarikulttuurin satunnaiskuluttajakin saattaa hätkähtää, jos sattuu kuulemaan alkutahdit Sibeliuksen teoksesta *Cassazione opus 6*.

Selvää agenttitason vaaran värinää.

Sibelius oli paitsi elokuvavaikuttaja, myös mies, joka torjui Walt Disneyn ja Elvis Presleyn. Disney olisi vuonna 1940 halunnut tehdä piirroselokuvan Tuonelan joutsenesta ja käyttää Sibeliuksen musiikkia. Elviksen *Jailhouse Rock* -elokuvaan puolestaan toivottiin mestarilta musiikkia Sibeliuksen kuolinvuonna 1957. Pyyntöön ei koskaan vastattu.

E

Elämäнкаari

Jean Sibeliuksen elämästä kuuluu kiitos Venäjän armeijalle. Isä Christian Sibelius nimitettiin varuskuntalääkäriksi Hämeenlinnaan, missä hän nappasi itseään 20 vuotta nuoremman Maria Borgin. Janne, kolmesta lapsesta keskimmainen, syntyi 8.12.1865.

Janne Sibelius aloitti lakiopinnot, mutta Helsingin musiikkiopisto ja musiikkiura vetivät pidemmän korren. ”Musiikkinimensä” Jeanin hän keksi edesmenneen kapteenisetänsä käyntikortista. Maailmalla oli kaiman mielestä helpompi käyttää ranskalaisversiota.

Hamesankarina pidetty säveltäjä kosi opiskelutoverinsa siskoa Aino Järnefeltiä. Vakaasta Ainosta tuli velkaisen, arkeen taipumattoman, musiikille elävän miehen ankkuri. Yhteiselämästä kehkeytyi pikemmin Alpit kuin vuoristorata – mutta kriiseistä huolimatta voittajaksi selviytyi aina ”me”.

Toinen peruskallio oli oma talo Ainola Järvenpäässä. Sinne säveltäjä vetäytyi maailman melskeeltä ja samppanjanhuuruisilta taidepiirien öiltä. Siellä hän myös kuoli 20.9.1957.

L

Luonto ja linnut

”Kerran panin metsässä sammalta tulitikkulaatikkoon, jota sitten pidin taskussani. Otin sen aina toisinaan esiin ja haistelin sammalta. Silloin pääsin kohta metsän tunnelmaan, kuulin tuulen huminan ja lintujen laulun.”

Luonto merkitsi Jean Sibeliukselle toista ulottuvuutta. Hän näki varjojen läikkeessä olentoja, ja samoilu oli yhtä kuin vapaus. Sitä hän etsi ja kaipasi aina.

Hän näki etenkin joutsenissa ”herrajumala tuota kauneutta!” ja kuuli linnut soittimina. Kurjet olivat puupuhaltimia, ja joutsenet lähenivät trumpettia.

lhailu ei estänyt metsästämistä. Lapsena Sibelius ampui rauhoitusaikana rastaan ja väitti poliisille lintua haukaksi. Hänestä oli kuitenkin reilumpaa metsästä suustaladattavalla tussarilla kuin haulikolla.

Ainolaan muutettuaan Sibelius marssi kumisaappaat jalassa ympäri Tuusulanjärveä. Vanhemmiten saappaat vaihtuivat renkaisiin. Tarinan mukaan hän istui taksin takapenkillä sikari käytyen ja katseli lintuja ikkunasta.

I

Itsetutkiskelu

Sibeliuksessa vaikutti kaksi vastakkaista puolta: hurmaava, ilkamoiva seuramies ja masennukseen taipuvainen tyranni. Mielentilat vaihtelivat kuin oikukas sää: yhtenä hetkenä iloa ja virtaa, seuraavana harmaata alakuloa.

Dramatiikasta ei ollut puutetta, kun hän parikymppisenä huokaili ”hukatusta elämästä”. Hän virui sohvalla ”kuolemansairaana”: jostain vastoinkäymisestä masentuneena tai kenties nuhasta alavireisenä. Kerran hän suunnitteli omaa ruumisarkkuaan. Sen piti olla keltainen.

Kaikki arvostelu sattui kipeästi. Sibeliuksen esiintulo säveltäjänä oli voitokas, mutta uudenlainen musiikki keräsi poikkipuolistakin palautetta. Tyrmäävimmät tölväisyt hän muisti elämänsä loppuun asti.

Suvulle ominainen herkkyys johti pahimmillaan mielisairauteen, kuten Julia-tädillä ja Linda-sisarella. Säveltäjä osasi kuitenkin nauraa omalle luulotaudilleen ja oli jopa ylpeä pimeänpelostaan: ”Se vaivaa sellaisia ihmisiä, joilla on elävä mielikuvitus.”

U

Ungdomen

”Lögnhals!” sa mormor Katarina Borg till Janne Sibelius, när han var ett barn. Hon krävde att Jannes mor Maria skulle straffa honom. Jannes berättelser var inte – bara – lögner. Janne hade en så levande fantasi att han trodde att han hade varit på olika ställen och upplevt saker.

Till exempel när Janne var sex kom han hem och berättade att han hade sett en stor brand och hjälpt till att släcka den. Hans kläder var inte våta och pojken själv var ren. Han hade tänkt på branden så intensivt att han trodde att den hade hänt.

Janne Sibelius föddes och växte upp i Tavastehus, i en svenskspråkig familj. Han studerade finska i Hämeenlinnan normaalilyseo, ett av de första finskspråkiga lyceer i Finland. Där bekantade han sig med *Kalevala*, som senare påverkade mycket hans musik.

Det var nära på att unga Janne inte gjort något i sitt liv: han nästan dog när andra barn, hans släktingar, ville använda honom som en båtpål. Vuxna hindrade barnen från att fästa ett rep kring Jannes hals. En annan gång drog grannen honom upp från gyttjan.

Sikareita ennen kaikkea

Jean Sibelius sai isänperintönään ainakin nautintojen rakastamisen. Christian Sibelius rakasti sikareja ja hauskanpitoa. Samoin Janne, joka surutta ”viftasi” rahansa taivaan tuuliin. Bayreuthissa hän myi päällystakkinsa, jotta juhlimiseen riitti taas valuuttaa.

Ja sikareihin.

”Hän oli suuri herkkusuu ja rakasti sikareita enemmän kuin itseään”, luonnehti kirjailija Adolf Paul. Sibelius itse puolestaan näki, että ”kaikki jalot luonteet polttavat sikaria”.

Hän totta vie poltti. Mustia mötkäleitä nousi sikarikotelosta yksi toisensa jälkeen. Sibeliuksen sikareilla oli myös mielipiteitä: ”Jos esim. paljon puhuu polttaessa, sikaari rankaisee ja lakkaa palamasta innostuneesti ja on sytytettävä uudestaan”, hän esitelmöi.

Hän rakasti hyvää ruokaa, mutta aterioita suurempaa roolia näytteli alkoholi. Viski, konjakki, samppanja, viini ja likööri virtasivat, ja illat venyivät. Kurkkukasvain pelotteli Sibeliuksen raittiuskauteen vuosina 1908–1915.

SIBELIUKSEN JUHLAVUOSI 2015

Johan Christian Julius Sibelius syntyi joulukuussa, mutta juhluvuonna tapausta juhlistetaan tietysti heti tammikuusta alkaen. Juhlavuoden ohjaksia pitelee käsissään projektiryhmä, jonka puheenjohtaja on ministeri Lauri Tarasti.

Vuosi 2015 ei ole enää kaukana. Sen kutsuhuuto kaikuu jo.

150-vuotissynttäreitä on jo rummutettu ympäri maailmaa, mutta näkyvintä ja kuuluvinta humu on maestron syntymäkaupungissa. Hämeenlinnaa on lämmitelty Sibeliuksen vuodenaikafestivaaleilla jo pari vuotta, ja juhluvuotta kohti tahti kiihtyy. Kansainvälinen sävellyskilpailukin on jo polkaistu käyntiin.

Sibeliuksen juhla on koko syntymäkaupungin juhla. Erityisesti juhluvuonna säveltäjää ja hänen tuotantoaan esitellään eri näkökulmista, ja kaupunkilaiset pääsevät tutustumaan itse mieheen musiikin takana.

Sibeliuksen syntymäkaupunki -säätiön johtaja Erkki Korhonen kommentoi viittä nostoa juhluvuoden ohjelmasta:

1. Tähtisolistikonsertit

Juhlavuonna Sibeliuksen tuotantoa esittävät sellaisetkin solistit ja orkesterit, jotka eivät koskaan aikaisemmin ole esiintyneet Hämeenlinnassa – tai edes Suomessa.

Erkki Korhonen: "Vuonna 2015 Hämeenlinnassa esiintyy maailman ykkösnimiä. Tarkoitus on sekä esitellä esiintyjä hämeenlinnalaisille että näyttää, ettei Hämeenlinna kalpene maailman konserttipaikkojen rinnalla. Ei ole kynnystä tulla Hämeenlinnaan soittamaan tai laulamaan!"

Jos Sibeliuksen koko tuotanto ei satu olemaan lapasessa, niin juhluvuonna teostulvaan on helppo tutustua. Kunnianhimoisena suunnitelmana on esittää Sibeliuksen lähes kaikki sävellykset vuoden 2015 aikana.

E.K.: "Sibeliuksen laajan tuotannon esittäminen tarkoittaa sitä, että yleisö pääsee kuulemaan myös tuntemattomampia kappaleita. Miniatyyreissa Sibelius on rehellisimmillään. Suurissa teoksissa hän verhoutuu jylän alle, mutta pienissä tunnetilat ovat yksi yhteen. Miniatyyreissa hän paljastaa syvimmin sisintään."

2. Kansainvälinen sävellyskilpailu

Suomessa riittää kovatasoisia, kansainvälisiä musiikkikilpailuja. Mutta yksi on puuttunut: suuri sävellyskilpailu. Syksyllä 2013 käynnistetty, Jean Sibeliuksen nimeä kantava kilpa huipentuu juhluvuoteen, jolloin voittajateokset kantaesitetään.

Postia saattaa tulla Japanista ja anglosaksisista maista, joissa Sibeliuista erityisesti ihailaan. Osallistumisoikeutta ei ole rajattu, joten esimerkiksi voittajien ikää ei voi etukäteen arvailla. Joukossa voi olla tuntemattomia lahjakkuuksia tai meriittejä jo poimineita konkareita.

Erkki Korhonen: "Sibeliuksen lapsuuskaupungissa olemme hänen luovuutensa lähteillä. Kilpailun idea on luovuuden jatkaminen. Hämeenlinnassa on aina ollut paljon säveltäjiä, kuten esimerkiksi Armas Launis ja Tauno Marttinen. Kilpailusta voi ponnistaa vaikka kiinalainen säveltäjä."

Sävellyskilpailun on tarkoitus toistua määrääjain. Nyt uusia sävellyksiä etsitään kolmessa kategoriassa: kuoro-, piano- ja viuluteosten sarjoissa.

3. Kansainvälinen Sibelius-konferenssi

Kuudes kansainvälinen Sibelius-konferenssi järjestetään Hämeenlinnan Verkatehtaalla 4.–8.12.2015. Konferenssi järjestetään viiden vuoden välein, ja juhluvuonna se pidetään neljättä kertaa Suomessa. Viimeksi se järjestettiin Oxfordissa Isossa-Britanniassa vuonna 2010.

Kokoontumisessa pureudutaan tuoreisiin analyysseihin ja tutkimuksiin Sibeliukselta. Edellisessä konferenssissa kuultiin Sibeliuksen jäämistöstä löytyneen *Valse lyriquen* ensiesitys. Sen soitti pianisti Folke Gräsbeck, jonka meriitteihin kuuluu myös vuonna 2013 löytyneen *Lululle*-valssin ensiesitys Hämeenlinnan Raatihuoneessa.

Erkki Korhonen: ”Tietenkin konferenssi pitää juhluvuonna järjestää Sibeliuksen syntymäkaupungissa! Yllättävästi aina löytyy uusia näkökulmia säveltäjään. Tutkijoita saapuu eri puolilta maailmaa. Eniten Sibeliukselta tutkitaan Pohjoismaissa, Yhdysvalloissa, Isossa-Britanniassa ja Ranskassa, mutta esimerkiksi Kiinassa ja Australiassakin on muutamia Sibelius-tutkijoita.”

4. Juhlakirja ”My Sibelius”

Millainen mies Jean Sibelius oli? Millainen sukulainen? Millaisia muistoja hänestä on jäänyt, ja miten hän on vaikuttanut nykyaikateollisiin? Tästä puhutaan kohta kirjan sivuilla.

Eri kirjoittajien Sibelius-kokemuksiin ja -ajatuksiin perustuva juhlakirja *My Sibelius* eli *Minun Sibeliukseni* näkee päivänvalon jo ennen juhluvuoden alkua. Teosta on tarkoitus levittää ainakin suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi. Sen toimittavat *Helsingin Sanomien* entinen päätoimittaja, Sibeliuksen tyttärenpojanpoika Janne Virkkunen ja kirjailija, toimittaja Lasse Lehtinen.

Mukaan ovat lupautuneet mm. kapellimestari Okko Kamu, oopperalaulaja Karita Mattila, musiikkitieteilijä Marc Vignal ja säveltäjä Iiro Rantala. Yhteensä kirjoittajia on parikymmentä.

Erkki Korhonen: ”Kirja on konkreettinen muisto juhluvuodesta. Tarkoitus on koota helposti lähestyttävä teos, joka avaa viihdyttävästi Sibeliuksen maailmaa. Kirjaa voi lukea paloissa: tekstin kerrallaan ja lisää toiste.”

5. Sibeliuksen vuodenajat

Juhluvuonna 2015 ohjelmaa pakataan erityisesti neljään useita päiviä kestävään vuodenaikafestivaaliin. Lisäksi järjestetään erillinen Sibeliuksen syntymäpäiväjuhla 8.12. Juhluvuonna synttäreiden päivämäärä osuu tiistaihin.

Sibeliuksen talven, Sibeliuksen kevään, Sibeliuksen kesän, Sibeliuksen syksyn ja joulukuisten syntymäpäiväjuhlien aikana kuullaan mm. säveltäjän kaikki seitsemän sinfoniaa.

Vuodenaikafestivaaleihin on sijoitettu myös erilaisia fantasiaesityksiä, kuten jo tutuksi tullut syksyinen *Sibelius-fantasia* Hämeenlinnan torilla, ja ennenkokemattomia orkesterivierailuja.

Erkki Korhonen: ”Tapahtumat on tarkoituksella jaettu neljään isoon blokkiin, jotta muualta tulevalle yleisölle olisi mahdollisuus viettää aikaa Hämeenlinnassa ja tapahtumien lisäksi tutustua rauhassa kaupunkiin. Juhluvuonna moni jo tuttu tapahtuma uudistuu ja korostuu. Esimerkiksi *Nuottivainpolku* alkaa jo huhtikuussa ja jatkuu syyskuulle.”

SIBELIUKSEN SYNTYMÄKAUPUNKI-SÄÄTIÖ ELI SIBELIUS CELEBRATIONS

1. Mitä? Keitä?

Mitä väkeä nämä säätiöläiset ovat? Ja miten säätiöön liittyy kirjainyhdistelmä SC, joka kummittelee yhden jos toisen Hämeenlinnassa järjestetyn konsertin taustalla?

Sibelius Center? Serious Celebration? Sibelius... City? Eiku... Sibelius Celebrations!

Yksinkertaisesti: Sibeliuksen syntymäkaupunki -säätiö perustettiin kesällä 2011 hoitamaan kolmea tehtävää: järjestämään Hämeenlinnan kaupungin vuotuinen konserttituotanto, tuottamaan erilaisia kulttuuritapahtumia Hämeenlinnan alueella ja koordinoimaan ja toteuttamaan säveltäjän syntymän juhlavuosi 2015.

Säätiö käyttää markkinointinimenään sanaparia Sibelius Celebrations korostaakseen kansallissäveltäjä Jean Sibeliuksen merkitystä toiminnassaan – ja ylipäätään säveltäjän syntymäkaupungissa.

Englanninkielistä "celebrations"-sanavalintaa säätiön johtaja Erkki Korhonen perustelee sillä, että se viittaa yleispätevästi kaikenlaiseen juhlamieleen.

2. Jotta tietäisimme enemmän

Sibeliuksen syntymäkaupunki -säätiö aloitti tositoimet alkuvuodesta 2012. Sen asialistan pääotsikoita yhdistää yksi olennainen sana: tieto.

Kaupungin konserttituotannossa säätiö pyrkii kiinnittämään huomiota monipuolisuuteen: tarjonta ulottuu klassisesta maailmanmusiikkiin ja edelleen taiteenlajien yhdistelmiin. Jean Sibeliuksen juhlistamiseen puolestaan kuuluu oleellisesti myös säveltäjän tuotannon ja henkilöhistorian tunnetuksi tekeminen.

Säveltäjästä alettiin jo elinaikanaan muovata myyttiä ja kansallissankaria. Hänessä on ainesta molempiin, mutta samalla taiteilijan persoonallisuus ja elämän käänteet ovat vaarassa jäädä patsaanpalvonnan varjoon. Se olisi vahinko – suuri taiteilija oli myös erittäin mielenkiintoinen ja velmu ihminen.

Mikäli säätiöstä on kiinni, Suomen kansallissäveltäjän laaja tuotanto ja persoonallisuus avautuvat paitsi tämän kotikaupungissa, myös ympäri maailmaa. Paljon asiaa, paljon hommaa.

3. Oppia ikä kaikki

Jean Sibelius ei kuulu vain aikuisille. Hämeenlinna on säveltäjän lapsuuskaupunki, ja Sibeliuksen elämässä ja työskentelyssä on paljon asioita, joista lapset voivat kiinnostua ja innostua.

Sibeliuksen syntymäkaupunki -säätiö käynnisti vuonna 2012 SIBoppi-yhteistyön Hämeenlinnan koulujen ja oppilaitosten kanssa. SIBopin hankkeissa yhdistyvät Sibeliuksen musiikki, taiteet, ruotsin kielen opetus ja ylipäätään toimeen tarttuminen itse.

Niinpä päiväkodeissa ja kouluissa valmistellaan omia, Sibeliuksen innoittamia taideprojekteja.

Tavoitteena on juhluvuoden 2015 loppuun mennessä tuottaa Sibeliukseen liittyvä elämys kaikille Hämeenlinnan lapsille päiväkotikiikarilaisista toisen asteen opiskelijoihin. Oleellista on, että lapset ja nuoret ovat itse aktiivisesti mukana elämyksen luomisessa.

Sibeliuksesta haltioituminen ei lopu juhluvuoteen. Tarkoitus on luoda malleja myöhempään käyttöön ja muulle maailmalle jaettaviksi.

4. Kynnykset litteiksi

Säätiön motto on: ”korkealla laadulla, matalalla kynnyksellä”. Myös sana ”saavutettavuus” vilkahtaa usein.

Tämä tarkoittaa yksinkertaisesti sitä, että Hämeenlinnassa pyritään esittämään mahdollisimman kiinnostavaa ja taiteellisesti korkeatasoista ohjelmistoa – joka yleisön puolestaan olisi helppo löytää ja jota kuuntelemaan olisi helppo tulla.

Musiikki tulee ihmisten luo melkein kotiovelle tai sinne, missä liikutaan.

Konserttien ”kotiestradi” on Verkatehtaan Vanaja-sali, mutta esityksiä on alettu viedä suoraan kauempana asuvan yleisön luo, kuten Hämeenlinnan kyliin. Konsertteja on pidetty ja pidetään Hämeenlinnan keskustan lisäksi ainakin Iittalassa, Rengossa, Hauholla, Lammilla ja Tuuloksessa.

Hämeenlinnan keskustassakin esityksiä viedään uusiin paikkoihin: teatterin lavalle, aulatiloihin ja Raatihuoneeseen.

5. Maailman Sibelius-pääkaupunki

Salzburgilla on Mozart, Bonnilla Beethoven, Pesarolla Rossini, Bergenillä Grieg.

Hämeenlinnalla on Jean Sibelius.

Sibeliuksen City ja Sibelius Center eivät lopulta ole kaukaa haettuja ehdokkaita kirjainyhdistelmä SC:n avaimiksi. Sibeliuksen syntymäkaupunki -säätiö eli Sibelius Celebrations uurastaa toteuttaakseen sloganin ”Hämeenlinna – The World Capital of Sibelius”.

Maailman Sibelius-pääkaupunki!

Asiaa on edistetty mm. julkaisemalla viidellä kielellä esite *Soittakaa Sibeliusta vuonna 2015* ja saatekirjeet vielä kolmella kielellä päälle. Se on jaettu yli 900:lle klassisen musiikin toimijalle ympäri maailmaa. Tästä poikineet yhteydenotot ovat ropisseet säätiön osoitteeseen Hämeenlinnan Viipurintielle.

Juhlavuoden jälkeen Sibelius-kaupungissa on tarkoitus jatkaa aloitettuja tapahtumia – ja juurruttaa säveltäjä osaksi arkea. ”Sibeliuksen kappaleet soivat, ja ainutlaatuista luontoa nostetaan esille Sibelius-näkökulmasta”, Erkki Korhonen maalailee.

Kirjoittaja: Marika Riikonen